

БУДУЋНОСТ ЋЕ ИПАК БИТИ ЛЕПА И НИЈЕ ТАКО ДАЛЕКО

Титова стваралачка мисао и његово револуционарно дело успостављају и данас, као и некада раније, мостове разумевања међу генерацијама, међу људима, међу народима и представљају трајну инспирацију новим поколењима, свима који настављају непрекидни ток револуције.

Његов богати животни и револуционарни пут не само да је ушао у историју већ је постао сама историја, његово дело не припада прошлости, као што је уосталом одувек и било када су у питању велики људи, њихова мисао и њихово дело.

Титов смисао за разумевање историјских и друштвених процеса, његово схватање бића радничке класе и њене историјске улоге у еманципацији човека и рада, његово уверење у неопходност класне борбе, његово инсистирање на уважавању посебности у оквиру међународног радничког покрета, и на нужности различитих путева развоја социјализма, залагање за мир, за равноправну и достојанствену сарадњу међу народима и државама, дијалектичност и мудрост са којом је повезивао теоријско и практично — и данас су основ за даљи развој нашег друштва.

Тито је носио у себи дубоко и снажно осећање енергије, сигурности и оптимизма. Ове његове особине имале су друштвени, политички, готово историјски значај у чињеници да оне нису крај силе само Тита човека већ исто тако Тита ратника, политичара, револуционара. Зато је и могао да у своје време стоји на челу револуције и зато је ту револуцију могао и да добије.

Није се плашио битака, сукоба, непријатеља, ризика. Није се плашио ни да изгуби иако је ишао у сваку битку да би је добио, можда зато што је дубоко у себи био уверен да се бори за праву,

велику ствар, за највећу идеју свога доба и да ће та идеја победити с њим или са неким другим касније, али победити — сигурно.

Те његове особине испољене у најтежим историјским тренуцима наше револуције морале би данас да кале срце генерације којој није лако, али која треба да зна да живот и будућност припадају поштеним и храбрим људима, и да за своје идеале треба да се боре одлучно и бескомпромисно.

Титова историјска улога не може се посматрати и процењивати одвојено од историје југословенских народа и народности, од нашег и светског радничког покрета, од епохалних историјских збивања која су последњих деценија изменила класно лице земље, политичку мапу света. Револуционарни покрет и Комунистичка партија Југославије дали су Тита који је својим визионарским надахнућем и личним способностима успео да обједини све југословенске народе и народности у борби за националну и класну слободу. И у борби за заједнички живот — вековни сан свих југословенских народа.

Титово одлучно одбијање да поклекне пред фашизмом и да се покори застрашујућој Хитлеровој војсци било је довољно да га уведе у светску галерију предводника народних устанака и социјалистичких револуција. Али је Тито имао политичку интуицију, личну снагу и мисаону одважност, да достојанствено и одлучно даље настави револуционарни пут за који се на самом почетку определио. То његово достојанствено и одлучно „не“ понижењу, неправди, свему што није било у интересу његовог народа — Тито ће изговорити касније још једанпут и запамтиће га заувек његов народ, читав свет.

Припремајући и остварујући револуцију, Тито је показао да су му страни теоријски шаблони и духовни догматизам. Као човек који је у свим приликама имао храбрости да буде слободан, Тито је успео да развије социјалистичку праксу и да обогати марксистичку теорију, уносећи нове идеје и нова решења у времену када је марксистичка мисао била изложена притисцима како догматског духа на једној страни тако и ревизије на другој.

Тито ни у једном преломном тренутку наше историје није био без правих решења. Она се нису могла наћи у шаблонима стаљинистичке догме или спекулативне филозофије грађанског идеализма. Он није био затечен ни 1937. ни 1941. ни 1948. године, као ни у многим другим приликама, јер је теорију тумачио ослањајући се на праксу и на законе развоја производних и друштвених одно-

са, а праксу стално стваралачки обогаћивао у складу с дијалектичким принципом о непрестаном кретању свега постојећег и о незавршености свих људских пројеката.

У том контексту треба разумети Титову спремност и одлучност за идеју самоуправљања, за њену реализацију. Он се супроставио дотадашњем концепту и дотадашњој пракси социјализма у тренутку када је наша земља била изложена огромним економским и политичким тешкоћама и притисцима. Чинило се да је то било време у коме се треба борити за голи живот, а не за нови пројекат социјализма. Међутим, врло брзо се показало да без новог, таквог пројекта социјализма тешко да би се, у ондашњим условима, и голи живот сачувао.

Касније ће идеја самоуправљања из Титове земље кренути на свој пут планетом. Друштво у коме сви људи управљају својим радом и животом, постало је идеал и циљ свих потлачених класа, народа и људи на свету.

Као природна и као логична допуна идеје самоуправљања настала је Титова политичка филозофија и пракса активне мирољубиве коегзистенције, која је, такође, настала у изузетно сложеним међународним околностима у време ратних ескалација, блоковске нетрпељивости, када су једни проглашавали такво опредељење за неморалну опцију, док су други у томе видели само једну у низу јеретичких илузија које земљу директно воде у пропаст.

Ипак, није требало да прође много времена па да и та Титова идеја, на самом почетку толико ниподаштавана и осуђивана, стекне велику подршку, да добије светску афирмацију и да се наметне као алтернатива блоковској поларизацији света и колективном самоуништењу човечанства. За једног државника нема већег и значајнијег признања од потврде историје и суда времена, од потврде будућности, да је кроз обмане и заблуде једне епохе визионарски оштро видео могућност и нужности следеће.

Логично питање које се намеће, међутим, јесте: како с аспекта Титовог дела и нашег досадашњег развоја гледати на кризу у којој се сада налазимо? Основна Титова схватања о нужности борбе радничке класе и о националној равноправности, о социјалистичком самоуправљању као нашем систему, о братству и јединству народа и народности, о Југославији као заједничкој домовини свих југословенских народа и народности, о несврстаној спољној политици Југославије су наша темељна опредељења. Није проблем југословенског друштва данас у томе што та опреде-

љења нису добра, већ што се та опредељења остварују слабо или никако. А слабо, споро или тешко остварење неког друштвеног пројекта и програма не значи увек да су идеја или програм неостварљиви, већ често да они који раде на њиховој реализацији не чине то добро. Зато је неопходно променити и преиспитати и нека средства и неке механизме, а и неке људе, да бисмо опредељења и идеале револуције остварили, односно наставили тамо где нас је на револуционарном путу зауставила криза.

Отуда не можемо прихватити покушаје да се под видом демократског дијалога и у име откривања узрока кризе оспоравају Титово дело и Титова личност. Време и догађаји носе у себи неоспорне разлоге да се научно, стручно, културно, анализирају, допуне, можда временом преиспитају нека Титова схватања. Тако се, уосталом, догађало и са схватањима највећих умова у прошлости. То, разуме се, не мора довести у питање мисаону целину, друштвени значај и прогресивност његових идеја. Али оно што сигурно нећемо дозволити — то је да се са целином Титовог дела и његовом личношћу обрачунавају непријатељи социјализма, па чак и хулигани. Они су изван демократског дијалога за који смо ми као друштво опредељени. Хулигански напади на Тита, које смо могли уочити протеклих месеци, нису средства политичке борбе и облик испољавања мишљења, већ облик инфериорне мржње која се не сме допустити ни према једном човеку, а поготову не према највећој личности југословенских народа.

Остајући при опредељењима наше револуције, социјализму и самоуправљању, братству и јединству народа и народности Југославије, независној и несврстаној политици, ми остајемо и при најбољим порукама које садржи Титово дело. Криза у којој смо сада није, дакле, никакав крај самоуправног социјализма, него фаза његовог застоја која захтева велику материјалну и духовну мобилизацију да би се из ње изашло.

У том циљу ми морамо отклонити све препреке, све што није добро: од контрареволуције и сваког национализма до криминала и јавашлука и непотизма, а затим остварити Програм целовит и јединствен који ће се тицати читавог југословенског друштва — од економије до културе, и који ће знати да уважава разлике, не зауставља брзе, убрзава споре, подстакне сиромашне, подржи успешне, охрабри посустале.

Зато су пред нама велике промене и задаци. Сам живот који данас имамо довољан је аргумент за то — живот у коме је храна

све скупља, у коме десетине хиљада младих људи не виде у ближој будућности шансу да раде, живот у коме се као у ружном сну један народ под физичким притиском исељава, оставља своју земљу, у коме домашај привредног криминала досеже границе саме контрареволуције. Истовремено, у овом тренутку смо сви суочени с отпорима да се промене изврше, јер ће угрозити институције, навике и политику које чувају интересе оних појединаца чија је политика до кризе и довела.

Хтели или не хтели, ми смо пред променама — у економији, политици, култури, кадровима. Суштина тих промена јесте у потреби да се криза реши. Више нема дилеме — да ли ћемо решити кризу или не. Морамо решити кризу из једног јединог разлога: народ хоће да живи, да гради и развија социјалистичку Југославију, да живи слободно, мирно и сложено.

У овом тренутку југословенске стварности слога је услов и за слободу и за мир, она слога која нас је чинила победницима у биткама које су ушле у читанке, у историју, у колективно памћење народа. Муке у фашистичким робијашницама, четничка и усташка клања, пакао Сутјеске, готово безумну храброст у бици за рањенике на Неретви, апокалиптичне покоље на Козари, истребљење сваког живог бића у Срему које није окупатор или издајник — све смо то издржали, јер смо били сложни. Сав ужас четворогодишњег рата носи у себи једну велику, вечиту, непролазну светлост — рат су издржали и из њега изашли као победници борци и читав народ, јер су били јединствени и сложни.

Разлике које су међу њима постојале чиниле су богатство, лепоту и снагу армије.

Те разлике међу људима биле су безначајне према везама које су их спајале — привржености идеји и борби за социјализам.

У овом делу револуције, који сада водимо, чекају нас нове битке. Да из њих изађемо као победници, потребно је да као некад будемо поново заједно и сложни.

То је смисао Титовог дела, то је суштина наше југословенске револуције, то је услов да сачекамо будућност која ће ипак бити лепа и која није тако далеко.